

Rüştü Bozkurt

rustu.bozkurt@dunya.com

Ülkemizin yeni gündemi ve iş dünyası insanları

Sorunları sadece dile getirmek yetmiyor. Ürettiğimiz projelerden kimlerin, hangi kuruluş ve kurumların sorumlu olduğunu, zamanlamasını ve sorgulanma biçimini de belirlemek gerekiyor. Yeni gündemi mutlaka netleştirmeli, ayrıntılarıyla örgütlemeli ve işleyen mekanizmalar yaratmalıyız.

Bu yazının temel varsayımı teknolojinin insan yaşamında yaratacağı etkilerin hızlandığıdır. Teknoloji, insanların çıplak gücüyle yapamadıklarını, akıllarını kullanarak buldukları araç ve metotlarla yapmasıdır. Bu tanımlama, basit bir olta, bir çatal ağaçla yapılan saban, uzaya uydu götüren füzeyi de kapsar. Bu kapsayıcı tanımın iki bileşeni olan "araç ve metotlar" son çeyrek yüzyıla kadar "insanı bütünleyerek onun performansını" artırdı. Oysa bugün akıllı ve bağlantılı araçlar, yapay zeka, arayüz olarak yazılımlardaki ilerleme gibi teknolojik gelişmeler "insanın yerini almaya" başladı.

İnsanın kas gücünün uzantısı olan termodinamik ilkelerine göre üretilen araçlarla da kuantum mekaniğine göre üretilenlerle de dünyanın herhangi bir yerinde yapılan bir işi eş düzeyde yapabilmek olan "hünere" erişmeyi kolaylaştırdı. Bugün makineler standartlaşan ve yapıyı oluşturan rutinin parçası olan her işi yapabiliyor. Geldiğimiz aşamada iş yerlerinin temel sorunu, hünere ulaşmak değil, "hünere akıl katan yaratıcı düzeye" çıkmaktır.

Bugün herhangi bir işyeri yönetimi "İnsanların performansını artıran teknolojinin, insanların yerine geçebilmesinin fırsatları ve tehlikelerini" analiz etmiyorsa, o işyerinin geleceği tehlikeye girecektir.

Ülkemizde iş dünyasının gündemi

Ülkemizdeki iş yerlerinin büyük çoğunluğunun ivedi gündemlerinden biri, ucuz emek-odaklı, düşük ve orta teknolojilere dayalı iş süreçleri, başka bir anlatımla vasatlığı değiştirecek olan yatırım yaparak yüksek teknoloji donanımlı, daha hızlı ve esnek iş süreçlerine geçiş yapmadır. Siyasi ve ekonomik istikrarı sağlayan önlemler kuşkusuz bir ekonomi için hayati önemdedir. Makro ekonomik gelişmeler girişimcinin işini kolaylaştırır; üretim ve yatırım iştahını açar; istihdamın artmasına vesile olur; büyümeyi özendirir. Yatırım

Teknoloji ayrıntılara egemen oldukça, insanın performansını artırması yanında onun yerini alma süreci de hızlanıyor. Bu temel eğilimin varlığını kabul ediyorsak; üretim stratejimizi belirlemek gelişmelere karşı alternatifler üretmek zorundayız.

iklimi yaratan önlemler önemlidir ama kararlı bir gelişme yaratmanın sadece yarasıdır. Öteki yarısı işyerlerindeki zihniyettir; gelişmeler karşısında yaygın biçimde işyerleri yönetimlerinin algıları, kavrayışları ve bakış açılarıdır. Üretkenliği ve verimliliği artıran, daha yüksek katma değerli ürünlere geçişi sağlayan bir bakış açısı ülke girişimcilerinin büyük çoğunluğunun zihniyetine sinmemişse kaynak kullanımında ve etkili sonuçlar alınmasında umulan ile varılan sonuç arasındaki makas açılır.

Bağımsız değişken

Genel olarak bakıldığında teknoloji işyerlerinin bağımsız değişkenidir. Teknoloji bir yerlerde gelişir, sonra yaygınlaşır; derinleşir baskın bir eğilim hale gelir. Ülkemizdeki işyeri yönetimlerinin teknolojide aşağıda sıralanan yedi özellik üzerinde düşünmeleri, interaktif bir anlayışla gelişmeleri yönlendirmeleri gerekiyor.

Birincisi, teknoloji çok hızlı biçimde her geçen gün kendini yeniden üretiyor. Bu yeni gelişmeler teknolojinin iş süreçlerine nüfuz etmesine yol açıyor. Teknoloji ayrıntılara egemen oldukça, insanın performansını artırması yanında onun yerini alması süreci de hızlanıyor. Bu temel eğilimin varlığını kabul ediyorsak; üretim stratejimizi belirlemek, gelişmelere karşı alternatifler üretmek zorundayız.

İkincisi, akıllı ve interaktif ortam yaygınlaştıkça, iş dünyasında başarı "karşılıklı etkileşime" bağımlı hale geliyor. İşyeri yönetimleri, geleneksel rekabet araçları yerine, etkileşimi yönetmeye önem vermezlerse bir yerde tökezlemeleri kaçınılmaz hale geliyor.

Üçüncüsü, insanoğlunun alışveriş içinde olduğu her şey çok sayıda elektronik araç-gereçlerle donatılıyor. Bugün sensörlerin (alıcıların) kullanılmadığı hemen hemen hiç bir ürün yok gibi. Akıllı ve bağlantılı ürünler yaşamımızı çok yakın bir gelecekte derinden etkileyecek. İş yaşamının bu bağımsız değişkenini yakından izlemeyen, olası etkileri konusunda kaliteli fikri olmayan işyeri yönetimlerinin başarı şansı olabilir mi?

Dördüncüsü, iletişimdeki gelişmeler insanların birbirleriyle ve çevrelerindeki canlı ve cansız varlıklarla ilişkilerin alabildiğine sıkılaştırıyor. Dil engeli de yakın bir gelecekte kalkacak. Çok farklı kültür ve algılara sahip olan insanlar birbiriyle iletişim haline olacak. Ulaşılabilirlik ve erişilebilirlikteki bu hızlı gelişmenin talep koşullarına, faktör koşullarına, karşılıklı bağımlılıklarda ve rakip stratejilerindeki değişmeleri hızlandırmasının olası etkilerini hesaba katmayan işyeri yönetimleri ciddi sorunlarla yüzleşecektir.

Beşincisi, bütün ilişkilerin tek bir platformda yürütülmesini sağlayacak teknolojik düzeye geçilmesi olasılığı yüksektir. Bu aşamaya gelindiğinde, sosyo-ekonomik yapılar köklü bir değişime uğrayacaktır. Platform yapılarındaki gelişmelerin bugünkü uygulamalarını ve olası gelişmelerini analiz etmeden iş yerlerini başarılı biçimde yönetemeyiz.

Altıncısı, insanlık ve insanlığın sorunlarına ilişkin "ortak dil" oluşacağına ilişkin belirtiler oldukça güçlüdür. Bu ortak dil, yeni bir insanlık düzeni kurmak için fırsat olduğu kadar, farklı kültürlerde ani temasların yaratacağı sorunlar da artacaktır. Önemli olan iş yeri yönetimlerinin bu yeni ilişkilerin olası etkilerini öngörmeleridir.

Yedincisi, dünyada bilinen bir işi en iyi yapanlar kadar yapabilme yetkinliği olan hünere teknoloji hızla ulaşabiliyor. O zaman hünere akıl katma anlamına gelen "yaratıcı işlere" odaklanmadan var olmanın imkanı kalmıyor.

Zihniyet önemli

Kalkınmanın hızlandırılması, "uygarlık tasavvurumuz ve onu yönlendiren zihniyetimizle" çok yakından ilgilidir. Uygarlık tasavvurumuz, insanlığın ortak değerleri üzerine kurulu olmalıdır. Zihniyetimiz de bize uygarlığın geldiği düzeye yaklaştırıcı değer ölçülerine göre biçimlenmelidir.

Uygarlığın belirleyici etkenlerinden biri, bilim ve teknolojideki gelişmelerin yarattığı eğilimlerin yakından izlenmesini gerektirir. Yukarıda teknolojide gözlenen bazı gelişmelere kısaca değinildi. Şimdi hepimize düşen görev var: Bireyler, topluluklar, toplum, kuruluşlar, kurumlar hep birlikte çağın değişmelerine uyumu sağlayacak "zihniyet" üzerine odaklanmalıyız. TOBB gibi büyük ve etkin kuruluşların toplumun geleceğini ilgilendiren gelişmelere dikkat çeken projeleri gündeme taşıması gerekiyor. Endüstri 4.0 aşaması TOBB Başkanı'nın gündeme taşımasından sonra nasıl toplumun derinliklerine sinmişse, yeni dünya düzenini yaratacağını düşündüğümüz teknolojik gelişmelerle ilgili tartışmanın da güçlü STK'lar tarafından başlatılması yararlı olacaktır.

İlber Ortaylı'nın sık sık vurgu yaptığı, "Bizim temel sorunumuz iş yapma tarzımızdır" genellemesine katılıyorum. Sorunları sadece dile getirmek yetmiyor; ürettiğimiz projelerden kimlerin, hangi kuruluş ve kurumların sorumlu olduğunu, zamanlamasını ve sorgulanma biçimini de belirlemek gerekiyor. Yeni gündemi mutlaka netleştirmeli, ayrıntılarıyla örgütlemeli ve işleyen bir mekanizmalar yaratmalıyız.